БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 48 (8880) | 1959 оной февралиин 26, четверг | Сэн 20 мүнгэн

НҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВ ҺУНГАГШАДТАЙ УУЛЗАБА

Ниислэлэй һунгуулиин Калининска округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущевтой тус округой ажалшад февралиин 24-дэ уулзаа. Энэ уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

Районой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад, наука болон соёл культурын ажал-ябуулагшад, дээдэ һургуулинуудай студентнүүд Кремлиин Ехэ ордоной заседаниин зал соо олоороо суглараа.

Нүхэд А. Б. Аристов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский, ниислэлэй болон областиин партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон районой предприятинуудай түрүүшүүлэй президиумдэ ерэжэ һуухадань, сугларагшад нэрьемэ удаан альга ташалгаар угтаба.

Партиин ниислэлдэхи Калининска райкомой нэгэдэхи секретарь Н. А. Кузнецов суглаае нээгээ. Этигэмжэтэ нюур—«Фрезер» заводой ахалагша мастер Н. И. Соколовто тэрэ үгэ үгөө.

Удаань габьяата багша А. Ф. Леонова, прожекторэй заводой цехын начальник А. М. Савельев, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна электротехническэ институдай директор М. Ф. Костров, «Компрессор» заводой мүлилгэшэн, комсомолка Анна Гришина үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүд политическэ болон ажалай угаа ехэ дэбжэлтэ бадаруулаа гэжэ тэдэнэр хэлээ. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй хамтаараа дэбжүүлһэн кандидадай түлөө, Коммунистическэ партиин, совет арадай үнэн сэхэ хүбүүн нүхэр **Н. С.** Хрущевой түлөө мартын 1-нэй һунгалтын үдэр нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхыень һунгагшадые үгэ хэлэгшэд уряалһан байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат нүхэр **Н. С.** Хрущев дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн **үгые** сугларагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа, нэгэнтэ бэшэ альга ташаа.

Арад зониие огородой эдеэгээр хангаха

Овощь хадаа эдеэ хоолой шухала зүйлнүүдэй нэгэн болоно. КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябрин, мүн удаадахи Пленумүүдэй, партиин XXI съездын шиидхэбэринүүд дотор овощь тарилгые үргэдхэжэ, зоной эрилтые хүсэдөөр хангаха тушаа ехэхэн зорилго табигдаһан байна.

Эдэ шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, республикын колхоз, совхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ зарим тэды хүдэлмэри хээ. Город шадарай аймагуудай, жэшээлхэдэ, Иволгын, Прибайкальска, Байкало-Кударын олон колхозууд теплицэ, теплицын комбинадуудые бариһан, овощь тариха талмайгаа ехээр үргэдхэһэн байна. Тэрэшэлэн овощиин үндэр ургаса абадаг, ехэ дүршэл ехэтэй колхознигууд бии болоо. Байгаалиин уларилай байдал муу байбашье һаань, нүхэр Цыбүсевагай (Иволгын аймагай «Коммунизм» колхоз), Макаровагай (Прибайкали) болон бусадай хүтэлбэрилдэг звенонууд нёдондо овощиин муу бэшэ ургаса абаһан.

Тэрэнэйхэтэй хамта манай республикада овощь үшөөл ехээр дуталдана. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, нэн түрүүндэ город шадарай аймагуудай: Иволгын, Тарбагатайн, Прибайкальска, Заиграйн, Селенгинскын, Байкало-Кударын колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд ажахын энэ шухала һалбарида зохихо анхаралаа табинагүй.

Жэшээлхэдэ, Иволгын аймагай Лениинай, «Коминтерн» болон бусад колхозууд теплицын комбинадтай, теплицэтэй юм. Эндэ түхэлэй жэлдэ овощь ургуулжа болоогүй байгаа. Теэд энэ арга боломжо хэрэглэгдэнэгүй, баригдаһан теплицэ, теплицын комбинадууд хүсэд ашаглагданагүй.

Энэ жэлдэ республикын колхозууд 2595 гектар, совхозууд 200 гаран гектар газар дээрэ овощь тариха түсэбтэй. Теэд овощь тарилгада бэлэдхэл тон мууса ябана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гансахан Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхоз рассадаа тариһан байха. Город шадарай бусад колхозуудаар энээн тушаа ямаршье хүдэлмэри ябуулагданагүй гэхэдэ болоно.

Овощиин үндэр ургаса абахын тула нэн түрүүндэ огородто наг бүхэ гаргаха шухала гэжэ хэншье мэдэнэ. Теэд Заиграйн, Байкало-Кударын, Прибайкальска аймагай зарим колхозуудаар хойшолуулашагүй энэ хэрэгтэ горьтой анхарал хандуулагданагүй.

Мүнөө овощиин эртын ургаса абахын тула рассада тариха саг үнгэржэ байна. Тиибэшье энэ хүдэлмэри город шадарай олон колхозуудаар хэгдэнэгүй, колхозой хүтэлбэрилэгшэд энээн тушаа хэмжээ абанагүй.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые дары усадхаха саг ерээ. Овощиин һайн ургаса абахын тула агрономическа эрдэмэй туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл, аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Сагай үшөө үнгэрөөдүйдэ торф үтэгжүүлгэтэй горшоогхонуудые бэлэдхэхэ, үгы һаань, дэгнүүлнүүдээр кубигуудые хэжэ, овощиин рассада һуулгаха хэрэгтэй. Тэрэшэлэн овощь тарилгые оньһожоруулһан аргаар хэхэ, мүн тэрэнэй хойноһоо харууһалга оньһожоруулха тушаа хэмжээ-ябуулгануудые хараалха, хэрэгтэй машина, техникэ бэлэдхэхэ саг тулаа. Энэ шухала хэрэгтэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд анхаралаа табиха ёһотой.

Харин олон колхозуудаар овощь тариха сеялкэ болон бусад машинанууд мүнөө болотор заһабарилагдаагүй байһаар. Тиимэһээ эдэ үдэрнүүдтэ машинануудаа хүсэд бэлэн болгохо гээшэ колхозуудай механизаторнуудай шухала зорилго болоно.

Овощиин үндэр ургаса абахын тула колхозуудай мэргэжэлтэдэй үүргэ ехэ. Эдэ ургамалнуудай талмайе үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ тушаа мэргэжэлтэд, агрономууд ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой. Нэн түрүүндэ овощь ургуулха звенонуудай гэшүүдые тарилгын түрүү аргануудтай, агрономическа эрдэмэй заабаринуудтай һайса танилсуулха шухала. Овощь тарилгые квадратно-гнездовой аргаар хэхэдэ харууһалгын нилээд хүнгэн, мүн ургасаншье ехэ болохо гэжэ мартажа болохогүй.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай ажалшад партиин ээлжээтэбэшэ XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэй танилсажа, долоон жэлэй асари ехэ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө хэмжээ-ябуулганuудые хараалжа байна. Арад зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хүсэдөөр хангахын тула овощь тарилгын талмайе үргэдхэжэ, энэ жэлдэ овощиин үндэр ургаса ургуулха гээшэ хүндэтэй зорилго болоно.

Нүхэд колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд! Долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ республикынгаа ажалшадые овощёор хүсэд хангахын түлөө тэмсэе!

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр И. Л. Ковалевые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Байгал шадар Совет засаг тогтоогдоходо ехэ габьяатай байһыень, советскэ болон ажахын органуудта удаан жэлдэ һайнаар хүдэлһэниинь хараадаа абан, дала наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан нүхэр **Ковалев** Иван Львовичые Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ОСТРОВСКАЯ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан.
1959 оной февралиин 23.

КПСС-эй XXI СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

Коммунистическэ ёһоор ажаллая

Үбэлэй харанхы үглөөнэй дуулим жабар бүришье шангадажа, газаа ажаллажа ябаһан хүнүүдэй нюурые хайра гамгүйгөөр хайрана. Эгээл энэ үедэ Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи комплексно бригадын эбэртэ малай фермын малшадай ажалай үдэр эхилнэ.

Энэ фермын һаалишад һү һаалгаар аймаг соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа. Эндэ ажалаараа алдаршаһан һаалишад олон юм. Тэдэнэй дунда һаалишан Дулма Яковлева шалгарна. Тэрэ нёдондо жэл даажа байһан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2200 литр һү һаажа, абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Мүн энэ фермэдэ гурбан комсомол басагад ажаллана. Тэдэнэй эгээл залуу Люда Сандачова үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һаагаад, мүнөө бүришье эршэмтэйгээр ажаллана.

Хэнэйшье мэдэһээр, мүнөө малшадай ажал хүдэлмэриин харюусалгатай үе ерэнхэй. Теэд энэ фермын һаалишад үнеэдээ тарганаар ондо оруулха, гараһан түлыень гарзагүйгөөр түлжүүлхэ, үдэр бүри һү ехээр һааха зорилготойгоор ажаллана.

КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэреэр урмашажа, коммунистическэ ажалай фермын нэрэ зэргэ олохо гэжэ тус фермын һаалишад шиидэнхэй. Тэдэнэр энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 литр һү һаахын түлөө оролдоно, булта үнеэдынь һайнаар эдеэлүүлэгдэнэ, бүлеэн уһаар уһалагдана.

Тиигэжэ тэдэнэр мүнөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 10—12 литр һү һаана. Һайнаар ажаллахынгаа хажуугаар, эндэхи һаалишад өөһэдынгөө мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхын тула бултадаа зооветеринарна һургуулида һуралсана. Мүн фермэ дээрэнь хододоо һонирхолтой концерт табигдажа, кино харуулагдадаг, элдэб темэнүүдээр элидхэл, лекци боложо байдаг.

Иигэжэ тус фермынхид коммунистическэ ёһоор ажаллаха, ажаһууха болон эрдэмээ дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табинхай.

О. Бадмаев.

Барилгын модон бэлэдхэгдэнэ

Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз байгша ондо барилгын ехэхэн хүдэлмэри хэхээр хараалаанхай. Хониной байха 10 шэнэ байра, эбэртэ бодо малай 3 байра бариха, сабшалангай газарые тойруулаад, бүхыдэнь шэнээр посхоод бариха гэжэ шиидээ. Энэ ехэ барилгада хэрэглэгдэхэ модон отологдожо дүүргэгдээд, барилгын газарта зөөгдэжэ байна. Модо зөөлгэ гол түлэб һунгалтын үдэр—мартын 1 хүрэтэр сүм дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Д. Улзуев.

Арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэхэбди

Долоон жэлэй туршада Совет ороной совхозуудые улам саашадань хүгжөөхэ, химда сэнтэй продукци элбэг ехээр абадаг, хүдөө ажахын хүгжэнги, жэшээтэ томо предприяти болгохын тулада тэдэнэй ажахые нэгэ гол шэглэлтэй болгожо, ажал хүдэлмэриень нютаг нютагай эрхэ байдалда тааруулан, зүбөөр эмхидхэхэ тухай партиин ЦК-гэй декабриин Пленумэй тогтоол, мүн КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүд соо заагдана гээшэ.

Тиимэһээ мүнөө совхоз бүхэн өөһэд өөһэдынгөө доторой арга боломжонуудые гүйсэд элирүүлжэ, ажахынгаа бүхы һалбаринуудые шэнэ эрхэ байдалда тааруулан, ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ ёһотой болоно бшуу. Энээнтэй дашарамдуулан өөһэдынгөө совхозой ажал хүдэлмэри тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Манай Хориин хониной совхоз эмхидхэгдэһээр хоёр жэл шахуу болобо. Совхознай түрүүшынгээ үдэрһөө хойшо 5 колхозуудай хуушан байһан һуури дээрэ фермэнүүдээ эмхидхэжэ, олон ондоо һалбаритай ажахы эрхилдэг болоһон байна. Теэд нэн түрүүн эндэхи нютаг нютагай болон байгаалиинь бүхы эрхэ байдал хараада абтангүй, ажахын бүхы һалбаринуудай эмхидхэгдэһэн дээрэһээ, мүнөө тэдэнэймнай зариманһаа ашаг олзо бииратайгаар абтанагүй, гадна продукциин өөрынь үнэ сэн тон ехэ байһаар. Энээнһээ боложо, зарим ушарта ажахымнай гарзада ороно. Жэшээлхэдэ, совхозой фермэнүүдтэ үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада хамта 1000 гаран гахай тэжээгдэжэ байгаа. Теэд эндэ һүүлэй хоёр жэлдэ ходо ган гасуур байжа, орооһо тарянай болон бусадшье ургамалай бииратай ургаагүй дээрэһээнь гахайнуудтаа эдюулхэ тэжээл, концентрат ондоо тээһээ худалдажа абаха баатай болонобди. Мүн гахайн доро дэбдихэ һолоомоор дуталданабди. Тиигэжэ совхоздомнай гахайн центнер мяханай өөрынь үнэ сэн тон ехэ болошонхой.

Тэрэшэлэн һүнэй-товарна зарим гүүртэнүүдэй байрладаг газарнуудта һайн ногоотой сабшалан, малай бэлшээриин хомор дээрэһээ зун, намарай сагта эндэ һүн бииратай һаагдадаггүй. Үбэлэйшье сагта тэндэ үбһэ тэжээл зөөхэ, шэрэхэдэ гаргаша ехээр гарана.

Тиимэһээ совхозой дирекци, партийна эхин организаци эдэ бүгэдые хараадаа абажа, бүхы хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй һайса зүбшэжэ үзөөд, ажахынгаа зарим һалбаринуудые шэнээр хубилган эмхидхэхээр шиидээ. Жэшээлбэл, совхозой 3-дахи, 4-дэхи фермэнүүдэй сабшалан, бэлшээриин газар ехэнхидээ Үдэ голые зубшан оршодог юм. Эндэ хони, ямаа бэлшээхэдэ таатай зохид уужам ехэ тала дайда, хада гүбөөшье бии гээшэ. Совхозойхид энэ хоёр фермэдэ хамта 30 мянган хони байлгаад, эндэхи тала дайдаар хэдэн отарануудые шэнээр эмхидхэхэ юм. Тиихэдэ Үдэ голой эрье шадар үбһэ, ногоо һайнтай сабшалан, бэлшээридээ дүтэлүүлжэ, хамта 200 шахуу һаамхай үнеэдэй гүүртэнүүдые байлгахабди.

5-дахи, 6-дахи фермэнүүднай Хүрьбын гол зубшажа, үбһэ ногоогоор баян, үрэжэл һайнтай сабшалан, бэлшээреэр элбэг газарта байрланхай. Мүн 2-дохи фермэмнайшье Үдэ голой нуга тохойгоор баһал һайн газартай юм. Эдэ гурбан фермэнүүдтэ эбэртэ бодо мал олоор үсхэбэрилхэдэ тон таарамжатай. Мүнөө эндэ эбэртэ малай, диилэнхинь һаамхай үнеэдэй гүүртэнүүд олоор эмхидхэгдэжэ байна. Тэрэшэлэн эдэ фермэнүүдтэ хамта 4—5 мянган толгой хонид үлөөгдэжэ, харууһалагдаха болоно. Шахан таргалуулха эбэртэ бодо мал гол түлэб 6-дахи фермэдэ суглуулагдажа, эгээл хагда ногоогоор, уһаар элбэг бэлшээритэй газарта ханалгатай һайнаар адуулагдаха ушартай. Гадна гахай, эбэртэ бодо мал олоор шахаха, тахяа шубуу үсхэбэрилхэбди. Тиихын тула 5-дахи фермэ шадар Һаяла гэжэ нуурай эрьедэ 10 мянган галуу, нугаһанай фермэ шэнээр эмхидхэгдэхэ юм.

Тиигэжэ совхозойнгоо фермэнүүдэй ажахын бүхы һалбаринуудые нютагай эрхэ байдалда зүбөөр тааруулан эмхидхээд, тэндэхи ажал хүдэлмэриие шэнэдхэн табижа, доторойнгоо бүхы арга боломжонуудые гүйсэд элирүүлэн, табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха байнабди.

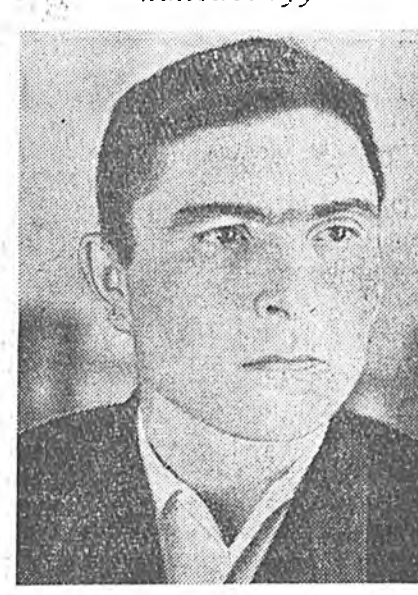
Хориин совхозойхид байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 110 хурьга, 100 үнеэн бүриһөө 95 тугал, зуун гүүн бүриһөө адагынь 60 унага абажа түлжүүлхэ зорилготой. Энэ жэлдэ совхозойнгоо фермэнүүдтэ үнеэн бүхэнһөө 1600 килограмм һү һаажа, хамта 17 мянга 600 центнер һү абаха, хонин бүриһөө дунда зэргээр 2, 7 килограмм нооһо хайшалжа, 916 центнер һайн шанартай нооһо абаха, мүн бүхыдөө 7100 центнер мяха гүрэндөө тушааха уялгатайбди.

Бүхы адууһа малаа бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тулада тарялан, сабшалан дээрэ мүнөө үбэлдөө, хабартаа наг шэбхэ горьтойгоор гаргажа, саһа тогтоожо, тэрэнээ һайнаар уһалаад, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ зорилго табигдана. Байгша ондо сагай уларилһаа дулдыдангүй таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер орооһо таряа, 22 центнер зелёнко, мүн кукурузын га бүриһөө 300 центнер шахуу ногоон эшэ набша хуряаха арга бии. Бүхы нуга сабшалангай га бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер, уһалууриин газарһаа гектарай 22 центнерһээ бага бэшэ үбһэ абажа, хамтадаа 118 мянга гаран центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжоёо хэрэглэхэ гээшэ манай нангин зорилго болоно.

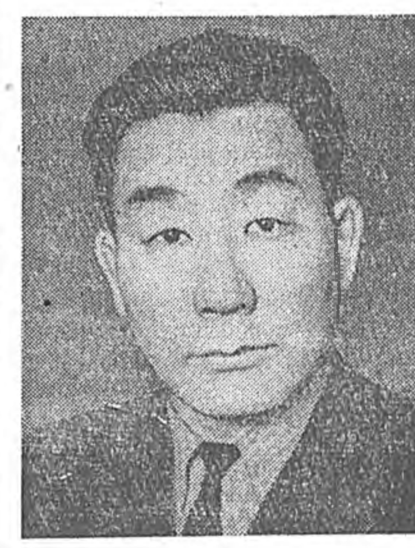
Совхозоймнай бүхы ажалшад, малшад өөһэдынгөө оролдосото ажалаар Совет оронойнгоо ажахые үзэгдөөгүй хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн асари ехэ зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха байна.

Н. Батуев,
совхозой парткомой секретарь.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд

А. Г. Плеханов, Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэн.

Н. В. Федоров, КПСС-эй Кударын айкомой нэгэдэхи секретарь.

М. И. Рещикова, Кяхтын 2-дохи дунда һургуулиин багша.

Б. Ж. Убашеева, Ахын аймагай «Коммунизм» колхозой һаалишан.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд

А. В. Борисова, Тарбагатайн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

А. У. Хахалов, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь.

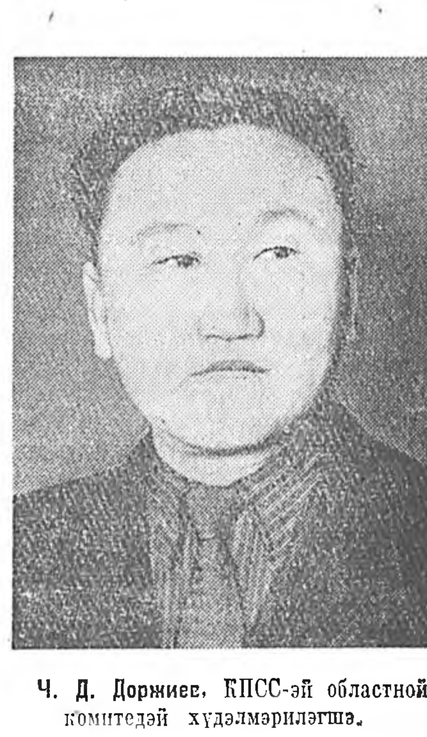
В. И. Вязьмина, Прибайкальска аймагай Лазогой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

А. Н. Красикова, Улан-Удын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэн.

М. А. Шагнирзанов, Галуута-Нуурай рудоуправлениин 2/5 шахтын комплексно бригадын бригадир.

Ч. Д. Доржиев, КПСС-эй областной комитедэй хүдэлмэрилэгшэ.

КПСС-эй XXI СЪЕЗДЫН ТҮҮХЭТЭ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БОДОТО ХЭРЭГ ДЭЭРЭНЬ БЭЕЛҮҮЛЭ

Республикын оперо баледэй театрын ехэ зал суглаанда ерэһэн олон хүнэй ороходо уйтан шэнги болоод байба. Республикын бүхы аймагуудһаа, предприятинууд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, советскэ, профсоюзна, комсомолой организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд эндэ суглараа.

Эдэбхитэдэй суглаан дээрэ **«КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын дүнгүүд ба областной партийна организациин зорилгонууд»** гэһэн асуудалаар съездын делегат, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Хахалов** элидхэл хээ.

— Партиин ээлжээтэбэшэ XXI съезд,— гээд элидхэлшэ эхилбэ,— манай партиин түүхэдэ эгээн арюун гэрэлтэ үе боложо, онсо тусхай һуури эзэлхэ. Юуб гэхэдэ энэ түүхэтэ съезд манай орондо коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха шэнэ шата нээжэ үгэнэ ха юм.

Саашань элидхэлшэ долоон жэлэй зорилгонууд, 1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонуудые съездын баталһан тухай, мүн коммунизм байгуулха теоретическэ асуудалнууд тушаа нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл болон съездын шиидхэбэри дотор хэлэгдэһэндэ тогтоо.

Элидхэлшэ нүхэр Хахалов гол анхаралаа съездын абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар областной партийна организациин урда табигдажа байһан зорилгонуудта хандуулаа.

— Ленинскэ национальна политикын ашаар, Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын саг үргэлжын анхаралаар республика дотор промышленность, хүдөө ажахы болон культурые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ бүхы арга нүхэсэл бии болгогдоо,—гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Мүнөө үедэ республикымнай экономико ямаршьегүй ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ шадаха. Гансахан Бурядай совнархозой предприятинууд долоон жэлэй туршада промышленна продукци үйлэдбэрилгэсэ хоёр хахад дахин дээшэлүүлхэ, капитальна хүдэлмэри 3 дахин шахуу ехээр бүтээхэ байна бшуу. Мүн энэ үедэ хүдөө ажахын продуктнуудые 2—3 дахин ехээр абадаг болохо байна. Тиигэжэ республикымнай арадай ажахын хүгжэлтэ гүрэнэй дунда зэргын хүгжэлтэһөө дээшэ болохо юм. Ойрын жэлнүүдтэ газар дайдын баялиг ехээр ашаглагдаха, шэнэ предприятинууд олоор баригдаха, хуушануудынь үргэдхэгдэхэ гээшэ.

Долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэг тэрэнэй түрүүшын жэлдэ промышленность болон хүдөө ажахые хэр зэргээр хүгжөөгдэһэнһөө дулдыдаха байһаниинь мэдээжэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Энэ талаар промышленна предприятинуудай хүдэлмэриин 1958 оной болон январь, февраль һарын дүнгүүдые элишэлэн харуулаад, элидхэлшэ республикын хүдөө ажахын гол һалбаринуудай хэр зэргээр хүгжэжэ байһан тухай хэлэбэ.

Манай республикын промышленна предприятинууд, транспорт, хэлхээ холбоо болон барилгын предприятинууд долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ, 1959 оной түсэбые продукци гаргалгаар декабриин 25 болотор бэелүүлхэ, ажалай бүтээсые 1,5 процентһээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные түсэбтэ орходоо 1 процентһээ бага бэшээр химдаруулха бүхы арга боломжотой байһыень элидхэлшэ тодорхойлон харуулба.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ республикын колхоз болон совхозууд 1959 ондо нёдондонойхидо орбол мяха абалгые 1,8 дахин, һү—1,4 дахин, нооһо—1,3 дахин, үндэгэ—2,4 дахин дээшэлүүлжэ, нийтын адуу малай тоо толгойе хажуугаарнь олошоруулха аргатай байһыень элишэлбэ.

Мяха ехээр абаха гээшэ түрүүшын ээлжээндэ шиидхэгдэхэ асуудал болонхой. Нёдондонойхидо орбол 1,8 дахин ехэ мяха абахын тула 60 мянга гаран толгой эбэртэ бодо мал, 100 мянган гахай, 250 мянган хони шахан таргалуулжа, миллион шахуу шубуу тэжээжэ, гүрэндэ тушаагдаха бологдоно.

Гэхэтэй хамта колхоз болон совхозуудта жэлэй дүүрэтэр эбэртэ бодо малай тоое 7 процентээр, тэрэ тоодо үнеэдые 20 процентээр, хонидые—20 процентээр, гахай—34 процентээр, тэрэ тоодо эхэ гахайнуудые 3 дахин олошоруулха зорилго табигдана. Шубуудай тоо 3 дахин олошорхо юм.

Эдэ бүхы зорилгонуудые хайшан гээд амжалтатайгаар шиидхэхэ тушаа элидхэлшэ тодорхойгоор хэлээ.

Элидхэлэй сүүлдэ хубинь партийна хүтэлбэрые һайжаруулха, партийна организацинуудай зүгһөө культурно-гэгээрэлэй болон идеологическа хүдэлмэриие ударидаха ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта хандуулагдаба.

— Манай партиин бата бэхи нэгэдэлтэй, ленинскэ Центральна Комитедые тойроод парти арад хоёрой нэгэн һаналтайгаар жагсажа, ленинскэ хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байһые КПСС-эй XXI съезд элишэлэн харуулаа гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. Ажабайдалһаа, арад зонһоо таһаржа, партида харша бүлэг болоһон Маленков, Каганович, Молотов, Булганин, Шепилов гэгшэдые саг дээрэнь элирүүлжэ, идейнэ талаар партиин Центральна Комитедэй бута сохиһон ябадалые съезд нэгэн дуугаар һайшаан дэмжээ. Партида харша энэ бүлэг КПСС-эй XX съезд дээр хараалагдаһан политическэ ябуулгануудта һаад тойбо хэхые оролдоһон байна. Энэ бузар бүлгэмые идейнэ талаар бута сохижо, партимнай марксизм-ленинизмын туг доро өөһэдынгөө зэргые улам нягтаар бэхижүүлээ.

КПСС-эй XXI съезд дээрэ парти арад хоёрой хэлбэришэгүй нэгэдэлые харуулһан ушар хадаа съездын хараалһан коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ гол түшэг тулгуури болохо байһаниинь элитэ.

Элидхэлэй түгэсхэлдэ иигэжэ хэлэгдээ:

— Бурят ороной коммунистнууд болон бүхы ажалшад КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула совет хүнүүдтэл адли шэн зоригтойгоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролдожо, долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула хүсэ шадалаа гамнахагүй, тиигэжэ коммунизм байгуулха агуухэ нангин хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха гэжэ областной партийна организациин үмэнэһөө КПСС-эй ЦК-е найдуулхыемни зүбшөөгыт.

Нүхэр Хахаловай элидхэл тушаа 17 хүн үгэ хэлээ. Үгэ хэлэһэн нүхэдүүд КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүд город болон хүдөө нютагай бүхы ажалшадта халуунаар дэмжэгдээ гэжэ мэдүүлбэ. Коммунистическэ общество байгуулха талаар партиин хараалһан асари ехэ түсэбые бүримүһэн дэмжэхэ зуураа, совет хүнүүд долоон жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсээ элсүүлхээр бэлэн байна гэжэ тэдэнэр хэлээ. Имагтал партийна организацинууд ажалшан зоной энэ ехэ эдэбхи үүсхэлые толгойлжо, предприятинууд, колхоз болон совхозуудай урда табигдаһан тодорхой зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэниие зүбөөр ударидаха уялгатай.

— Улан-Удэ городой промышленность,—гээд КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр **Ножкин** үгээ эхилнэ,—республика дотор үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы промышленна продукциин хахадынь үгэдэг. Тиин долоон жэлэй туршада городой предприятинууд хоёр дахин ехэ продукци гаргадаг болохо байна. Энэ жэлһээ эхилжэ хэдэ хэдэн предприятинууд үргэдхэгдэхэ, шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо, тэдэнэй үйлэдбэриин хүсэн нилээд дээшэлхэ юм. Эдэ зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын түлөө бүхы предприятинуудта ажалай эмхидхэлэй түрүү аргануудые, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ шухала болоно.

Саашань нүхэр Ножкин барилгын эмхи зургаануудай болон барилгын материалнуудые гаргадаг предприятинуудай хүдэлмэриин дутагдалнууд тушаа хэлээ.

Кударын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Соковиковто** үгэ үгтэнэ. Партиин XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд артелиин гэшүүдэй дунда айхабтар ехэ баяр, эдэбхи үүсхэл асараа гэжэ тэрэ хэлээ. Коммунизм байгуулха талаар партиингаа зохёоһон агуухэ түсэбые бүримүһэн дэмжэхэ зуураа, колхознигууд ехэ ехэ уялгануудые абажа байна. Колхознай 1959 ондо нёдондонойхиһоо 1,8 дахин ехэ мяха абаха гэһэн зорилго табяа. (Тиихэдэнь президиумһээ иигэжэ асуугаа).

— Танай колхоздо энэтнай бага бэшэ гү? Бүхы арга боломжонуудаа хаража үзөө гүт?

Энээндэ харюусаха зуураа, — үнэхөөр багашаг байна, мяха абалгые бүришье ехээр дээшэлүүлхэ арга боломжо бии, абаһан уялгаяа үшөө дахин хаража үзэхэбди,—гэжэ нүхэр Соковиков мэдүүлбэ. Энэ жэлдэ колхознай түрүүшынхеэ нугаһа үсхэжэ, гүрэндөө 180 центнер шубуунай мяха тушаахаар хараална. Адуу малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын тула кукуруза нилээд ехээр таригдаха. Мүнөө үедэ кукурузын поли дээрэ наг шэбхэ зөөгдэжэ байна. Уһалууриин газарые үргэдхэхын тула энэ жэлдэ Шара Голой уһалууриин системэ бүтээжэ дүүргэхэ хүсэлтэйбди. Тэрэнэй ашаар 1700 гектар газар уһалагдадаг болохо.

☆ ☆

Областной, Улан-Удэ городой партийна эдэбхитэдэй суглаанһаа

☆ ☆ ☆

КПСС-эй XXI съездын делегат, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **В. Р. Филипповэй** һонирхолтой үгэнүүдые суглаанда хабаадагшад угаа ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ колхозуудта шадабаритай бэрхэ хүнүүд, хүтэлбэрилэгшэд олошороо. Тэдэнэр ажахыгаа шадамараар, эзэн ёһоор ударидажа байна. Гэбэшье тэдэнэй хажуугаар колхозуудта эдэбхи үүсхэл багатай, һула хүтэлбэрилэгшэд дайралдана. Тэдэнэр бага зэргэ бэрхэшээлтэй ушархадаал, юушье хэхэеэ мэдэхээ болёод, саашанхи хүгжэлтынгөө замые харахаа болидог. Тиимэ хүнүүд ажал хэрэгые урагшань татахаяа болёод, бүхы юумые байгаалиин ган гасуурта тохохоёол мэдэдэг. Теэд нэгэ адли эрхэ байдалда байгаад һайн хүтэлбэрилэгшэдтэй колхозуудынь тад ондоо амжалта туйладаг.

Нүхэр Филиппов республикын колхоз болон совхозуудта илангаяа тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса туйлаха арга боломжонууд тухай тогтожо хэлээ.

— Бидэнэр ямаршье сагта үндэр баян ургаса абажа боломоор 105 мянган гектар уһалууриин газартай байнабди. Теэд бодото дээрээ уһалууриин газарһаа тон бага ургаса абтана. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, газараа уһалхын хажуугаар агротехническэ бусад хэмжээ-ябуулгануудые (үтэгжүүлгэ, һайн ногооной үрэһэ тариха гэхэ мэтэ) хүсэдөөр хэгдэдэггүй. Зарим аймагуудта, жэшээнь, Заиграйда һүүлэй жэлнүүдтэ уһалууриин шэнэ барилганууд ехээр хэгдэжэ, уһалууриин газарай үргэдхэгдэбэшье, ургасань дээшэлээгүй байшоо. Тиихэдэнь хүнүүд «юун болоо гээшэб» гэжэ гайхалсадаг. Энэ ушарта уһалууриин хажуугаар агротехническэ бусад хэмжээ-ябуулгануудай хэгдээгүй байһаниинь мэдэгдэнэ ха юм. Хэрбээ газарые уһалхынгаа хажуугаар наг шэбхээр үтэгжүүлээд, хүсэ үбһэнэй үрэһые тарилсабал, сабшалангай гектар бүриһөө адагынь 40—50 центнер эрхим шанартай, белогоор элбэг үбһэн абтажа, адуу малые илангаяа хонидые тэжээлээр хүсэд хангаха арга олгогдохо байгаа бшуу.

Кукуруза тарижа ургуулха тушаа үгэ хэлэгшэ Москва шадарай нэгэ колхоздо хараһан үзэһэнөө хөөрэбэ. Энэ колхозой звено гектар бүриһөө мянган центнер кукурузын эшэ набша абажа шадаа. Ямар аргаар иимэ ургаса туйлааб гэхэдэ, нэн түрүүн гектар бүридэ 50 тонно наг шэбхэ торф хоёрой холисо гаргажа, 15 центнер минеральна үтэгжүүлгэ тарааһан байха юм. Зундаа долоо дахин ряд хоорондын элдүүрилгэ хээ. Иимэ түрүүшүүлэй дүй дуршэлые манай эндэ хэрэглэхэдэ болохо байна.

Саашань хонин ажалые зүбөөр эмхидхэхэ асуудалнуудта тэрэ тогтобо. Бэлшээриин, сабшалангай газарые гүүртэ болон отаронуудта хубаарилжа даалгахада һайн үри гарана гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Эңээн тушаа Мухаршэбэрэй «Үнэн» колхозой дүй дуршэлые дэмжэхээр. Саашадаа хонишоной бригадануудта хурьга, нооһо абаха тусхай даабари үгөөд, бэлшээриин, сабшалангай газарыень хэдэн жэлээр даалгаад, колхоздо оруулһан олзынь тусхай хубиие хонишодто хубаажа үгэхөөр уридшалан хараалхада зохид байна. Хэрбээ нигэжэ отара, гүүртэнүүдые ажахын тоосоондо оруулбал, адуу малай ашаг шэмэ эрид дээшэлхэ, үхэл гарза гарахаяа болихо, ехэ мал һубайрхагүй байһаниинь мэдээжэ.

— Иигэжэ хонин ажалда наукын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй дүй дуршэлые нэбтэрүүлхын тула ажал хэрэг эмхидхэжэ шадаха 1000 эрхим коммунистнуудые, малшадые отаронуудта эльгээбэл, ажал хүдэлмэри эрид һайжарха байһаниинь лабтай.

Суглаан дээрэ партиин XXI съездын делегат, Улан-Удын депогой машинист нүхэр **Ловушкин** үгэ хэлэбэ. Тэрэ партиин съезд дээрэ дууланһан, үзэһэнөө хөөрэжэ үгөө.

— Манай бригада коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртөө. Энэ хүндэтэ нэрэеэ хадгалхын, хододоо абажа ябахын тула ехээр оролдожо байнабди,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Партиин XXI съездын шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө Түнхэнэй аймагай ажалшадай ехээр оролдожо байһан тушаа КПСС-эй Түнхэнэй айкомой секретарь нүхэр **Иванов** хэлээ. Хүдөө ажахын продукциие бүри ехээр абаха уялгануудые колхозуудынай хараалжа байна.

— КПСС-эй ЦК-гэй сентябриин Пленумһээ хойшо үнгэрһэн табан жэлэй туршада Түнхэнэй колхозууд ажахыгаа хүгжөөхэ талаар нилээд амжалта туйлаа. Гэбэшье мүнөө хүрэтэр нийтынгээ адуу малые хүсэд һайн тэжээлээр хангажа шаданагүйбди. Энэ талаар алдуу эндүү гарадаг, колхозууд малаа тэжээлээр хангахын тула зелёнко тарихые оролдоод, кукуруза болон тэжээлэй бусад ургамалнуудые хэрэгсээдэггүй байгаа. Энэ алдуугаа мүнөө заһажа байнабди.

Шиир нойтоор элбэг аймагай эрхэ байдалда нютагай үтэгжүүлгэ хүсэдөөр хэрэглэжэ шадабал, бүхы ургамалнуудай баян ургаса туйлажа болохо байна. Тарялангаа үтэгжүүлжэ шадаа һаа гектарай 18—20 центнер орооһо таряа абаха арга бии. Тиимэһээ мүнөө үедэ колхозууд үтэгжүүлгэ ехээр суглуулжа, поли дээрэ гаргажа байна. Һүүлэй мэдээгээр, 22 мянга гаран тонно үтэгжүүлгэ гаргагдаа.

Колхозууд таряалангаа зүбөөр хубаарилан хэрэглэхые оролдоно. Кукурузын тарилга үргэдхэгдэнэ. Түнхэндэ һайн ургаса үгэдэг хартаабха гурба дахин ехээр таригдадаг болохо. Гадна хүсэ үбһэ тарижа, тэрэнэй үрэһэ абадаг болохобди.

Адуу малаа үбһэ тэжээлээр хүсэд хангажа, байгша ондо хоёр дахин ехэ мяха абаха, 1,5 дахин ехэ һү һааха гэһэн уялгаяа аймагай ажалшад нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь лабтай гэжэ нүхэр Иванов суглаагшадые найдуулба.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри тушаа республикын Культурын министр нүхэр **Жалсабон** тогтоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор клуб, Культурын байшан, библиотекэ гэхэ мэтэ культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд олошороо. Тэрэшэлэн малшадай культурно-ажаһуудалай эрилтые хангаха талаар фермэнүүд дээрэ культбазанууд эмхидхэгдээ. Мүнөө үедэ гурбан жэлэй соёлой добтолгын боложо байхада эдэ эмхи зургаануудай тоо бүри олошоржо, түхеэрэлгэнүүдынь һайжарха юм.

Ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонууд хүдөөгэй культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай урда табигдана. Тиимэһээ тэдэнэртэ шанга эрилтэ хэгдэнэ. Энэ ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэнь тэдэнэртэ һаад хэхэ юумэн олон. Нэн түрүүн культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие урдынхида адли ганса нэгэн хүн эрхилһээр. Мүнөө үедэ хүдөө нютагуудта эрдэм бэлигтэй интеллигенциин олошороод байхада культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие гансахан клубые даагша эмхидхэхэ бэшэ, харин хүдөөгэй бүхы интеллигенци тэрээндэ эдэбхитэйгээр хабаадаха болоно. Тэдэнэй хүдэлмэриие колхозой партийна эхин организаци хүтэлбэрилхэ уялгатай.

Саашань нүхэр Жалсабон Москвада болохоёо байгаа Бурядай искусство болон литературын декадада хэрээр бэлэдхэжэ байһан тушаа тогтоо. Арад зоной оюун бэлигые һалбаран хүгжөөхын тула уранһайханай самодеятельностиие али болохоор үргэдхэхэ шухала. Тиимэһээ мүнөө үедэ эмхидхэгдэжэ байгаа арадай бэлигтэйшүүлэй театр, культурын университет гэхэ мэтые бүхы талаһаань дэмжэхэ хэрэгтэй.

— Октябрьска районой коммунистнууд болон бүхы ажалшад КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэриие бүримүһэн дэмжэжэ, коммунистическэ байгуулалтын агуухэ хараа түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхын түлөө тэмсэжэ байна,—гэжэ КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь нүхэр **Оглоблин** үгээ эхилээ.

Ерэхэ долоон жэлдэ Октябрьска районой ажалшадай үмэнэ айхабтар ехэ зорилгонууд табигдана. Энэ үедэ силикатна хирпиисын завод, нооһо болбосоруулха фабрика, хилээмэнэй комбинат, зоной хэрэгсэлые хангаха комбинат, макарон болон кондитерскэ зүйлнүүдые гаргаха фабрика болон бусад предприятинууд шэнээр баригдаха юм. Мүн хуушан предприятинууд үргэдхэгдэхэ, шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо байна. Энэ ехэ хүдэлмэридэ гансахан байгша ондо 65 миллион түхэриг мүнгэн ашаглагдахаар хараалагдана. Илангаяа ехэ эрилтэнүүд барилгын предприятинуудта табигдана. Теэд барилгын предприятинуудта, илангаяа тэдэниие материально-техническэ талаар хангаха тушаа угаа ехэ дутагдалнууд бии.

Партиин съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тушаа аймагай колхозуудай юу хэжэ байһан тушаа Курумканай аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Тараскин** тодорхойгоор хэлээ. 1959 ондо хүдөө ажахын продукци ехээр абаха уялгануудые колхознигууд абана. Аймаг дотор кукуруза ургуулха 12 звено эмхидхэгдээ. Хоёр колхоздо колхознигуудай хэһэн ажал мүнгөөр сэхэ түлэгдэдэг болонхой.

Колхозой гэшүүдэй эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байһые бусад хэдэн жэшээнүүд дээрэ үгэ хэлэгшэ тодоруулба. Тиигэбэшье хүдөө ажахын продуктнуудые абаха талаар үгэ хэлэгшын харуулһан тоонууд аймагай арга боломжонуудһаа хараата бага, мүнөө үеын эрилтэнүүдые үшөөл хангажа шадахагүй байба. Тиимэһээ курумканайхидай абаһан уялгые зүбшөөхөөр бэшэ.

Коммунистическэ партиин XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ советскэ органуудай ямар ехэ үүргэтэй байһан тухай республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Цыремпилон** тогтоо.

— Советскэ органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда, ажалдаа эдэбхи үүсхэл гаргадаггүй дээрэһээ захяа заабари хүлеэгээд һуудаг хүдэлмэрилэгшэд үшөөл бии,—гэжэ нүхэр Цыремпилон үгээ үргэлжэлүүлнэ. Тиимэ хүнүүд мүнөө партиин шиидхэбэриие бэелүүлжэ шадахагүй.

— Манай артелиин гэшүүд долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсөөрөө оролдожо байна,—гэжэ Бичурын аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Серебренников** мэдүүлбэ. Колхозой долоон жэлэй түсэбые табиха үедэ артелиин гэшүүдэй эдэбхитэйгээр хабаадаһан дээрэһээ ажахыдаа бии байһан арга боломжонуудые элирүүлжэ шадаабди. 1963 ондо адуу малай ашаг шэмэ эрид дээшэлжэ, элдүүриин газарай 100 гектар бүридэ 110 центнерһээ бага бэшэ һү абтаха юм. Нооһо хоёр дахин ехээр хайшалагдадаг болохо. 1963 ондо элдүүриин газарай 100 гектар бүридэ 15 толгой эбэртэ бодо малтай, тэрэ тоодо 8—9 үнеэтэй болохоор хараалагдаа.

Нийтын малые үбһэ тэжээлээр хүсэд хангахын тула байгша ондо 210 гектар кукуруза тарижа, гектар бүриһөө 300 центнерһээ бага бэшэ ногоон набша намаа абтаха юм.

Долоон жэлэй туршада республика дотор капитальна барилга угаа ехээр ябуулагдаха байна гэжэ Бурядай совнархозой түрүүлэгшэ, съездын делегат нүхэр **Давыдов** онсолон тэмдэглэбэ. Гансахан целлюлозно-саарһанай томо комбинат барилгада аяар 1 миллиард гаран түхэриг гаргашалагдаха байна. Капитальна шэнэ барилгын, мүн хуушан предприятинуудые үргэдхэхэ талаар долоон жэлэй түсэбые бэелүүлхын тула түрүүшын үдэрһөө эхилжэ барилгын хэрэгые эрид хурдаар ябуулха хэрэгтэй. Тиигэбэшье шэнэ жэлэй түрүүшын һаранuудта барилгын предприятинууд хараалһан түсэбөө дүүргэжэ шаданагүй. Илангаяа Улан-Удын ТЭЦ-ые үргэдхэхэ хүдэлмэри, Татауровай хирписын заводой барилга ехэхэн гээгдэлдэ оронхой.

Саашань нүхэр Давыдов совнархозой предприятинуудай, илангаяа цементын заводой хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые шүүмж... бэ.

КПСС-эй XXI съездын шиидх... ринүүдые арад зондоо ойлгуул... идеологическа бүхы хүдэлмэри... хэмжээе үргэхэ тушаа КПСС-эй ... комой секретарь нүхэр **Очиров** ... тожо хэлээ.

— Идеологическа хүдэлмэри... гол дутагдалынь—тэрэниие комм... нистическэ байгуулалтын бод... ажалһаа таһарангяар ябуу... ушар — бага зэргээр усадхагда... байна,—гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдү... бэ.—Тиигэбэшье энэ талаар үш... ехэ оролдолго гаргаха хэрэгтэй.

Пропагандистска хүдэлмэри... ехэхэн дутагдалынь юуб гэхэдэ, т... рэниие гансахан пропагандистну... та бүримүһэн тохожорхёод, хар... партийна, советскэ, ажахын ол... тоото хүтэлбэрилхы хүдэлмэрил... шэд тэрээндэ хабаададаггүй, ... рээнһээ бэеэ зайлуулдаг заншал... тай. Иимэ бүтэхэгүй байдалые тэс... хын аргагүй.

— Ажалшадай дунда ябуулаг... даг политическэ хүдэлмэридэ бү... коммунистнууд эдэбхитэйгээр ... баадаха уялгатай. Тиихэ зуур... идеологическа хүдэлмэриин оло я... зын арга методууд хэрэглэгд... ушартай,—гэжэ нүхэр Очиров с... лаанда хабаадагшадые уряалба.

Ажахын зарим хүтэлбэрилэгш... хүдэлмэришэдэйнгөө дунда хүмү... жүүлгын хүдэлмэри сүхэрэшэгү... гөөр ябуулхын орондо бүхы юумэ... захиргаанай хүсөөр, хүдэлмэрил... шэдтэ бүдүүлигээр хандажа ябу... хые һэдэдэг гэжэ нүхэр Очиров ... дэн жэшээ баримтанууд дээрэ... элишэлэн харуулба. Иимэ бүдүүл... баримтануудые үндэһөөрнь угы ... хэ саг ерээ.

Научно-шэнжэлэлгын эмхи з... гаануудай хүдэлмэри тушаа, ... дэмтэдэй зорилгонууд тухай хэлэ... зуураа, зарим нэгэн научна хүдэ... мэрилэгшэд хэндэшье хэрэггүй х... һон «бодолнуудые», ажабайдал... хамаархагүй асуудалнуудые ш... жэлхэ хэрэгтэ тэдэнэр хайран са... барана гэжэ нүхэр Очиров шүү... жэлбэ. Эрдэмтэд хадаа эгээн т... рүүн ажабайдалтай холбоото... коммунистическэ байгуулалты... эрилтээр табигдажа байһан асу... далнуудые шэнжэлхэ уялгатай.

Нүхэр Хахаловай элидхэл туш... тэрэшэлэн нүхэд **Лубсанов** (на... но-шэнжэлэлгын комплексно и... ститудай директор), **Гармаев** (Т... риин аймагай «Красный Октябрь» колхозой хонишон), **Исаев** (заво... дой директор), **Катников** (Байкал... Кударын аймагай «Заветы Иль... ча» колхозой бригадир), **Мунко...** (республикын Верховно сүүдэй т... рүүлэгшэ).

КПСС-эй XXI съездын түүхэ... шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ т... шаа областной партийна органи... циин урда табигдаһан зорилгону... дые тодорхойлһон шиидхэбэри су... лаанда хабаадагшад баталан аба...

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидх... болон съездын шиидхэбэри дото... манай орондо коммунизм байгуу... ха агуухэ түсэб хараалагдаа, ма... най ороной мүнөө дотоодын бол... гадаадын байдал гүнзэгыгөөр ш... жэлэгдэжэ, марксистско-ленинск... теориин хэдэн шухала асуудалну... шэнээр тодорхойлогдон харуул... даа гэжэ эдэбхитэдэй суглаан д... рэ абтаһан резолюцида тэмдэгл... дэбэ.

КПСС-эй XXI съезд дээрэ ман... партиин нягта нэгэдэлые, ленинск... Центральна Комитедые тойрон т... рэнэй бата бэхеэр жагсажа байһ... партийна эдэбхитэдэй суглаан ох... горхолтойгоор һайшаан баярла... байһанаа мэдүүлбэ. Манай па... тиин бата бэхи нэгэдэлые һандар... гаха, парти болон гүрэниие Л... нинэй хараалһан замһаа хазага... руулхые һэдэһэн Маленков, Ка... нович, Молотов, Булганин, Шепил... гэгшэдһээ бүридэһэн партида ха... ша бүлэгые элишэлжэ, идейнэ т... лаар тэдэниие бута сохиһон Цен... ральна Комитедэй эрид сэхэ х... жэеэ бүхы партидал адли, бү... совет арадтал шэнгеэр съезд н... гэн һаналтайгаар дэмжээ.

Съездын баталан абаһан доло... жэлэй хараа түсэбүүд өөрын... асари ехэ зорилгонуудаар, ажах... болон культурна байгуулалт... хэмжээгээрээ бидэниие айхабт... ехээр баясуулна гэжэ суглаан... резолюци дотор хэлэгдэнэ. Э... хараа түсэб бүхы совет хүнүүд... агуухэ хэрэгтэ зоригжуулна, ху... шадалыень нэмээнэ. Арадай аж... хые хурдан түргэнөөр хүгжөө... капитализмтай хэгдэжэ байгаа эк... номическа мүрысөөндэ түрүү... илаха гээшэ ерээдүйн долоон ж... лэй гол шухала зорилгонь боло...

Бурядай областной партийна ор... ганизаци партиин XXI съезды... түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зори... жон, орон доторoo коммунизм ү... гэн далайсатайгаар байгуулха д... лоон жэлэй түсэбые дүүргэхэ, ул... лэн дүүргэхэ хэрэгтэ республик... ажалшадые толгойлжо, КПСС-... Центральна Комитедые бүри н... таар тойрон жагсаха гэжэ парти... на эдэбхитэдэй суглаан парти... Центральна Комитедые найдуул...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заседаниин зал соо. А. Мантаевай фото.

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудта нэгэн хүн шэнгеэр бултадаа дуугаа үгэе!

* * *

Шэнһые үүсхэгшэ

Степан Николаевичын намтартай танилсахада, бусадһаа ехэшье хоо бэшэ, юрын лэ хүдэлмэришэй замаар ябажа, хүшэ зоригоо хэлдүүлэн, булад хүлэгые жолоошог болоһон түүхэтэй.

1912 ондо Дээдэ Үдэ нүүжэ ерэһэнһээ удаа хоёр ахань абатаяа хита түмэр харгын хүдэлмэридэ орсадаг байба. Долоотойхон байһан хүбүүн тэдэнэйнгээ захада ябаад, һүреэтэй томо, уухилһан машина харахадаа, «би энээндэ хүтэлэгшэ һайб» гэжэ һанадаг, «ехэ болоходоо һуухал байхаб» гээд эхэ эсэгэдээ, суг наададаг үетэн нүхэдтөө хэлэдэг бэлэй.

Степанай түмэр замай эхин һургуулиин 5-дахи класста һураха үедэ хоёр ахань сэрэгэй албанда ябаад, саашаа һураха аргань ябаһон юм. Хүгшэрһэн аба эжынэрээ дүүнэрээ үргэхэ зорилгоор паровозно деподо һурагша-слесарь болжо ороһон байгаа. Депогой хүдэлмэрилэгшэд энэ һүбэлгэн, даруу зантай, оролдосотой хүбүүе тэндэхи ФЗУ-гэй һургуулида оруулаа. Нүхэр Петров ном һударта дуратай, ойлгосо һайнтай, эдэбхитэй һурагша байһанаа харуулжа эхилһэн юм. С. Н. Петров тэрэ үеэр Улан-Удын деподо эмхидхэгдэһэн комсомолой түрүүшын ячейкые 1927 он болотор хүтэлбэрилһэн, удаань ВЛКСМ-эй горкомдо хүдэлмэрилжэ байха.

**

1928 он. Степан Николаевич һаналха, хүсэжэ ябадаг юумэеэ одоошье хүсэлдүүлжэ, паровозой машинистын туһалагша болоо бэлэй. Энэ хугасаалдаа хоёр жэлэй туршада хүдэлжэ байтарнь, тэрэнние Чита городой машинистнуудай курсада эльгээһэн байгаа. Тэндэ һара шахуу һуралсаад, армида алба хэхээр ябаба. Армиһаа табигдажа ерэһэнэй удаа багахан сагай хугасаа һэлбэеэ бэлдэжэ, болзорһоонь урид шалгалта баряад, булад хүлэг жолоохо эрхэтэй болоо бэлэй.

Степан Николаевич паровозой машинист болооб гээд һанаагаа амардаггүй, олоной туһада оролдохо үүсхэл гарган ажалладаг хүн юм. Жэшээлхэдэ, 1931 ондо нүхэд Петров, Врублевский гэгшэдэй үүсхэлээр комсомолшууд-залуушуудай түрүүшын паровоз бүридүүлэгдэжэ, ашаанай, эстафетнэ поездүүдые графигһаань хэдэн час урид хүргэдэг болоһон байгаа. Тиимэ поездүүд хожомынь Зүүн Сибиринин түмэр харгыда, саашадаа бүхы орон дотор дэлгэрээ һэн. Эдэбхитэй, үүсхэл оролдосотой энэ машинист хэдэн удаа депогойнгоо профсоюзай комитедэй түрүүлэгшээр һунгагдаһан юм. Тэрэнэй үүсхэлээр түмэр замай хүдэлмэришэдэй сад сэсэрлиг, клуб баригдаһан байха.

**

...Фашистска булимтарагшадһаа Эсэгэ ороноо хамгаалһан хатуу шэрүүн дайнай үе. Дайнай эхилһээр хэдэн һарын үнгэрөөд байхада, Степан Николаевич «намайе фронт эльгээгыт» гэһэн гуйлтатайгаар парткомдоо хандахадань, «эндэшье фронтынхидал адляар ажаллана ха юмта» гэжэ харюусаа һэн гэхэ. Тиигүүлхэдээ уруу дуруу болобошье, коммунист хүн һэн туладаа хамаг хүсэеэ зангидан, фронтдоо туһалхаар зэһээ бэлэй. С. Н. Петров деподоо дежурнаар томилогдоод, «унаһан малгайгаа абангүй, унтаха нойроо мартанхай» ажаллажа ороһон юм.

—1943 ондо һэн,—гээд Прибалтийска хоёрдохи фронтдо ябаһан тухайдаа хөөрэжэ эхилнэ.—Булад хүлэг жолоододог хэдэн нүхэд байлдаанай газарта эльгээгдэһэн байгаабди. Мүн тэндэшье нүхэр Петровые депогой дежурна болгожо, эгээ харюусалгатай даабари үгэһэн юм. Тиигээд фронт эльгээгдэһэн эдеэ хоол, сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые минута зуурашье һаатуулангүй, саашань дары дамжуулдаг байба. Дайншье илалта түгэлдэрөөр дүүрэжэ, Степан Николаевич 1945 ондо Улан-Удэдээ бусажа ерээд, түмэр хүлэгөө түбэрүүлжэ захалаа һэн.

1950 ондо Степан Николаевичын паровозой машинистаар хүдэлжэ байтарнь, депогой партийна организациин секретарь болгон һунгаһан юм. Нүхэр Петров эндэшье байхадаа, коммунистнуудай хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ гэжэ оролдодог, тэдэнэй хэһэн ажалые үе үе шалгажа, дутуу дундануудыень зайсуулха, бүри һайнаар хүдэлдэг болгохые хүсэдэг байгаа.

**

...Түмэр замай Улан-Удын отделениин түрүүшүүл арадайнгаа ажахын ашаа зөөлгые түргэдхэхэ шэнэ арга бэдэржэ эхилһэн юм. Хүндэ ашаатай поезднуудые 500 километр соо зогсоонгүй гүйлгэхэ гэһэн үүсхэл коммунист Степан Николаевич Петров эгээн түрүүлжэ гаргаа һэн. Тэрээнһээ хойшо машинаяа бүришье һайнаар бэлдэдэг, локомотивай деталь бүхэнние тон наринаар шалгадаг, хаһа саг соонь алдадгүй тоһододог болонхой. Хори гаран жэлэй туршада машинистаар хүдэлхэдөө, харгын хаана үгсэлүүртэй, уруудалгатайе һайн мэдэхэ болоо.

Нүхэр Петровой үүсхэл Улан-Удэ станциин машинистнуудай дунда дэмжэгдэн дэлгэрээ һэн. Эгээн түрүүндэ үнинэй машинистнар Алексей Петрович Воробьев, Николай Касьянович Врублевский, Федор Дмитриевич Ягодин гэгшэд дэмжэжэ, олоной шадабари болголсоо бэлэй.

Түрүү машинист С. Н. Петров парти, правительствын шагнал хайрада олон удаа хүртэһэн байха. Мүнөө Степан Николаевичын хара хүхэ кителэйнь энгэртэ Ленинэй орден, хэдэн медаль, «Хүндэтэ түмэр замша» гэһэн значок ялардаг.

Ажалдаа дуратай, даруу зантай, олоной хэрэгтэ оролдосотойгоор хабаададаг энэ нүхэрнай түмэр замшадайнгаа дунда хүндэтэй.

Степан Николаевичтай суг ажалладаг Улан-Удын депогой хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд болон алба хаагшад һунгуулиин № 11 Горьковско округһоо Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат болгожо эрхим машинистнуудай нэгэн—нүхэр Петровой нэрые нэрлэн, ехэ этигэл найдабаридаа хүртөөгөө.

Б. Цыремпилов.

Ягаад зоной этигэлдэ хүртөөб

Дыжит Баировна Эрдынеева зон нүхэдэйнгөө дунда үни хүндэтэй юм. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ сүүлэй, мяха, тоһоной ниитэ бүхэндэ хүртэхээр США-е хүсэхын түлөө орон дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, Кударын аймаг соо һая наашын дуулдаагүй ехэ амжалта түйлахадаа бүришье хүндэтэй, суутай болонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ һаалишан үнеэн бүриһөө 3005 литр һү һаажа, республикын һүнэй-товарна фермын һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлээ. Тиигээд оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын тула мүнөө жэл үнеэн бүриһөө 3200 литр һү һааха уялга абанхай. Энэ уялгаяа түрүүшын үдэрнүүдһээ нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ захалаа: январь соо үнеэн бүриһөө 268 килограмм гэхэ гү, декабриинхида орходоо 50 килограмм ехэ һү һаагаа.

Эгээл иигэжэ оронойнгоо хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөлсэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байһан хадань Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ артелиин гэшүүд эрхим һаалишан Дыжит Эрдынеевагаа аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ бшуу.

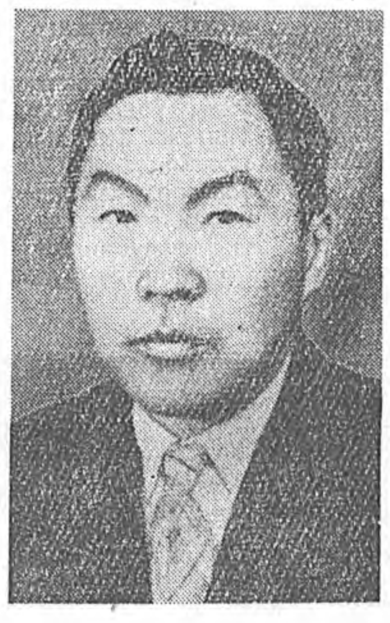
В. Бадмаев.

* *

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ ГЭЭШЭ ИИМЭЛ БАЙХА ЁҺОТОЙ

Улан-Удын шэлэй заводой хүдэлмэришэн, шэл шанагша П. Н. Корнеев заводойнгоо директор, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Алексей Родионович Болотов тухай ехэл урматай, баяртайгаар хөөрэбэ:

—Алексей Родионовичтой эндэ 23 жэл хамта хүдэлжэ байнаб. Армиин албанда ябахадаа нэгэ наар дээрэ хамта унтагша һэмди. Хүнэй һайн шанар, хүтэлбэрилэгшын эрхим дээжэ энэ хүндэ хуу бии. Энэ ганса минии һанамжа бэшэ. Манай заводой ямаршье хүдэлмэришэнтэй хөөрэлдөө һаатнай минии хэлээшыел хэлэхэ байха. Алексей Радионович үйлэдбэреэ табан хургандаал адляар мэдэдэг, одоол шадажа хүтэлдэг хүн даа...

— Павел Никитич, директортнай хүдэлмэришэдтөө хэр анхаралтайгаар хандадаг бэ?—гэжэ асуубабди.

— Ай, халаг, мүнөө февраль бэшэ, харин август байхаяа яагааб! Тиигээ һаань таанарта ранеткэ, элдэб жэмэс эдюулжэ байжа хөөрэхэ бэлэйб. Хүдэлмэришэдэйнгөө байдал улам һайжаруулхын тула Алексей Родионович ехэ оролдолго гаргадаг даа. Гансахан жэшээ хэлэбэл, тэрэнэй оролдолгын ашаар Сэлэнгын эрьедэ хүсэтэ бүлүүр тодхогдоо. Тиигэжэ хүдэлмэришэднай жэмэстэ сад, огород ехээр таридаг, һайнаар ургуулдаг болоо.

Заводой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, жиирэй хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэхэдөө, нүхэр Корнеевэй хэлээшын ёһоор, Алексей Родионовичто һайн шанар, уларидаха шадабари хуу бии гэжэ лаб ойлгобобди.

Нүхэр Болотов энэ заводто 1933 онһоо хойшо хүдэлмэрилжэ, юрын алба хаагшаһаа эхилээд, хүтэлбэрилэгшэдэ хүрэтэрөө ургаһан байна. 1955 ондо заводой директор болжо дэбжүүлэгдэһэнһээ хойшо А. Р. Болотов ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, шадабари ехэтэй ударидагша байһанаа харуулаа. Заводынь 1955 онһоо хойшо үйлэдбэриингөө түсэб жэлһээ жэлдэ, һараһаа һарада дүүргэдэг, үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Жэшээнь, нёдондо жэлэй дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр Бурядай совнархозой предприятинуудай дунда хоёрдохи һуури эзэлжэ, 63 мянган түхэригэй шанда хүртэһэн, Улан-Удын горсоведэй, КПСС-эй горкомой, мүн райсоведэй, партиин райкомой дамжуулгын Улаан тугуудые абаһан байна.

— Алексей Родионович директортээ ёһотойл таараһан хүн. Хэрэгээ һайса мэдэдэг, хүтэлбэрилхэдөө бэрхэ, зондоо хүндэтэй, хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулгада ехэ анхарал хандуулдаг, хододоо даруу зантай, гараһан асуудалые хойшонь татажа байнгүй тэрэ дары шиидхэдэг, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые өөрөө оруулжа, бэелүүлдэг— иимэл хүн даа,—гэжэ заводой главна инженер Гавриил Арсентьевич Пузенко хэлэнэ.

— Энэтнай экономист, түсэблэлгын таһагай начальник байхадаа заводойнгоо аша туһада ехэ юумэ хэһэн юм. Мүнөө эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула ехээр оролдодог. Директор болоһон хойноо үдэшэндөө һуража, марксизм-ленинизмын университет дүүргээ. Техникын асуудалтай лекциһээ гээгдэхэ гэжэ байхагүй. Орон доторхи шэлэй промышленностьда юунэй боложо байһые хуу мэдэжэ, шэнэ, һайн юумыень өөрынгөө заводто нэбтэрүүлжэ байдаг,—гээд техническэ таһагай начальник, мүнөө этигэмжэтэ нюур Тамара Ивановна Горбатенко хөөрэнэ.

Нүхэр Болотов хүдэлмэришэдэй байдалые улам һайжаруулхын тула ехэ оролдолго гаргана. Ойрын гурбан жэл соо 8 байратай 3 гэр, 2 байратай 4 гэр, 23 байратай 1 гэр, 4 магазин, 1 поликлиникэ, 880 үхибүүдэй һураха һургуули, столово баригдаа. Өөһэдтөө гэр баригшадта дирекциин зүгһөө ехэ туһаламжа үзүүлэгдэнэ.

Машинно-ванна цехын начальнигай орлогшо инженер-технолог Н. Зайцева иигэжэ хөөрэбэ:

—Директорнай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдөө һайнаар эмхидхэжэ шаданхай. Тэдээндэ хүндэтэй юм. Цехүүд дотор ариг сэбэрые наринаар сахюулдаг. Ехэ ябуулга хэһэнэй ашаар столовынхиһоо 20 процент химдаар эдеэ хоол хүдэлмэришэдтэ худалдадаг буфет нээлгээ. Бодоод үзэгты, иигэжэ байхадань хүдэлмэришэд баярлангүй, һайнаар хүдэлэнгүй яахаб?!

— Алексей Родионович ямаршье хүндэ, даргашье байг, жиирэйшье хүдэлмэришэн байг—хамаагүй угаа анхаралтайгаар хандадаг. Эндэ тэндэ ябажа ябатарнь байлгаад, али нэгэн асуудал шиидхэжэрхижэ болодог. Одоол хүн гэхээр лэ хүн гээшэ даа! Хүнэй досоохи газаахиие, үйлэдбэриингөө үлүү дутуунь, һайн муунь ходо нэбтэ хаража байха! — гээд хүдэлмэришэн Санжи Цыденович Эрхеев омогорхон хөөрэбэ.

Заводой үйлэдбэритэй танилсаад, хэдэн хүнтэй хөөрэлдөөд, энеэбхилһэн урин шарайтай, даруу зантай Алексей Родионовичтой өөртэйнь уулзажа, ярилсаад байхадаа, энэ хүнтэй үнинэй танил шэнги болобобди. Бэрхэ хүтэлбэрилэгшын эрхим шанар энэ хүндэ бии гэжэ лаб ойлгообди.

Ш. Нимбуев.

*

Хориинхидтай уулзаба

Ажалай үдэр дүүрэжэ, үдэшэ болоходо Хори тосхоной үйлсөөр Культурын байшан тээшэ зүглэн хүнүүд олоороо субажа захална. Эдэнэй дунда аймагай центртэ дүтэ байһан «Коммунизм», «Путь Сталина», «Улаан одон» колхозуудай түлөөлэгшэдшье бии. Аймагай Культурын байшан соо хүн зон урданайхиһаа олоор сугларанхай. Ушарынь хадаа тэдэнэр РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Цыпилма Аюшеевна Аюшеевагай уулзахаяа сугларaa ха юм.

Уданшьегүй уулзалгын суглаан эхилжэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн нүхэр Ц. А. Аюшеевагай этигэмжэтэ нюур нүхэр Цыбанов тэрэнэй ажал тухай сугларагшадта тодорхойгоор хэлэжэ үгэбэ.

Һүүлээрнь «Улаан одон» колхоздохи эхин һургуулиин багша нүхэр Будаев үгэ абажа, мартын 1-дэ бүгэдөөрөө Ц. А. Аюшеевагай түлөө дуугаа үгэхыень уряалба.

Хори тосхоной хэлхээ холбооной конторын начальник Сафонов, Хориин РТС-эй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай зүгһөө Шурыгин, Хориин леспромхозой главна инженер Иванников болон бусад эндэ үгэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Ц. А. Аюшеева үгэ хэлэһэн байна.

К. Жалсараев.

Ажалай түрүүшүүл

Кяхтын ажалшад аймагай болон сомоной Соведүүдэй депутадта кандидадууд болгожо 200 гаран түрүүшүүлээ дэбжүүлэнхэй. Тэдэнэй дунда һаалишад, хонишод, мал адуулагшад, гахайшад, штукатуршад, врачууд болон багшанар олон.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд һунгуулиин урда тээ болоһон суглаан дээрээ Ехэ Нугын сомоной Соведэй депутадта кандидадаар түрүү хонишон Будажап Бадмаевые дэбжүүлһэн юм. Эрхим шубуушан Янжит Цыденова, түрүү һаалишад Машура Нуртынова, Гармацу Доржитарова гэгшэдые сомонойнгоо Соведтэ һунгахаяа байна.

Хонинной совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад түрүү хүдэлмэришэн Лагантий Осеев, һаалишад Зоя Дашипылова, Екатерина Колодина болон Умета Тимофеева гэгшэдые нютагай Соведүүдэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлһэн байна. Дурсагдаһан һаалишад 1958 ондо даадаг үнеэдэйнгээ толгой бүриһөө 2000—2400 литр һү һааһан байгаа.

Ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлажа, арадай кандидадай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн нүхэдөө мартын 1-дэ һунгахаар бултадаа бэлэн байнад.

П. Дагбаев.

Элитэ революционер, педагог

*

(Н. К. Крупскаягай түрэһөөр 90 жэлэйнь ойдо)

* *

Совет гүрэнэй, Коммунистическэ партиин элитэ ажал-ябуулагша, агуу ехэ Ленинэй дүтын хани нүхэр Надежда Константиновна Крупская манай арадһаа гадна, бүхы дэлхэйн ажалшад һайн мэдэхэ.

Надежда Константиновна 90 жэлэй саана—1869 оной февралиин 26-да Петербургын үгытэй дворянин Константин Игнатьевич Крупскийн бүлэдэ түрэһэн байна. Тэрэнэй эсэгэнь багадаа үншэржэ, кадетскэ корпусто хүмүүжүүлэгдээд, удаань сэрэгэй-артиллериин училищи дүүргээ һэн. Тэрэ үеынгөө түрүү хүнүүдэй нэгэн байжа, Константин Игнатьевич революционно хүдэлөөндэ хабаадалсаһан, «Земля и Воля» гэдэг организацитай холбоотой байһан юм.

Тэрэ сагай марксистнуудтай холбоотой Григорьевтоной бүлэ Надежда Константиновнагай үзэл бодолой бүридэлгэдэ ехээр нүлөөлһэн байгаа. 1890 ондо студентнэрэй марксистска кружогто ороод, Маркс, Энгельсын зохёолнуудые оролдосотойгоор шудалжа эхилбэ. Тэрэ ниитэ засагай хардаба, мүшхэбэрилэ, хүдэлмэришэдэй дунда марксизм нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри эршэтэйгээр ябуулһан байна.

1891 онһоо 1895 он болотор Надежда Константиновна Петербургын үдэшын һургуулида хүдэлхэдөө хойшо хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ үнэн сэхэ, сухаришагүй зоригтой, марксизмын үзэлтэй байһанаа харуулаа юм.

«Миний үнгэрһэн сагһаа» гэжэ брошюра соогоо Надежда Константиновна иигэжэ бэшэнэ: «Ажалшадые сүлөөлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэн ангиин ямар үүргэ дүүргэхэ ёһотойе мэдэжэ эхилхэдээ, тэдэнэй дунда

ажаллахые эрмэлзээ бэлэйб». «Үдэшын классуудта хүдэлһэн түрүүшынгээ жэлдэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе бодото дээрэнь ойлгожо, хүдэлмэришэн ангитай хэтэдээ холбоотой болоо һэм» гэжэ Н. К. Крупская хожомынь дурдан бэшэһэн байдаг.

1883 ондо Владимир Ильич Ленин Петербург ерээд, хүдэлмэришэдэй марксистска кружогуудые нэгэдхэн холбожо, «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союз» байгуулаа һэн. Тиихэдэнь Надежда Константиновна эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байха.

1885 ондо Владимир Ильичын түрмэдэ хаагдахадань, Надежда Константиновна тэрээнтэй холбоо барисаатай байһан юм. Ильичтэй бэшэг бэшэлсэдэг, түрмэ хударнь ном эльгээхэ хэрэг эмхидхэлсэһэн байгаа.

Надежда Константиновна 1886 ондо тушаагдажа, долоон һара түрмэдэ һууһанай удаа сүлэлгэдэ ябуулагдахаар шиидхэгдээд, Владимир Ильичын байһан Минусинска районой Шушенское тосхондо сүлэгдөө һэн. Тэрэ гэһээр Ленинэй революционно, научна ажалдань туһалжа эхилһэн, нюуса холбоо тогтоолсоһон, номуудые эльгээхэ хүдэлмэри эмхидхэлсэһэн, Ленинэй заабаринуудые партийна организацинуудта эльгээлсэһэн юм. Партиин хоёрдохи, гурбадахи, дүрбэдэхи съезднүүдтэ бэлэдхэлсэһэн, тэдэнэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, 1905 ондо Таммерфордско конференцидэ байлсаһан намтартай.

Декабриин зэбсэгтэ восстаниин һүүлээр мүшхэбэри, мүрдэлгын шангархадань В. И. Ленин Н. К. Крупская хоёр хилын саана гараха баатай болоо һэн. Швейцариин ниислэл Женевэ хотодо ошоод байхадаа, Надежда Константиновна партийна хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхын хажуугаар, багшалха теори, арадай гэгээрэлэй практика шудалба. Н. К. Крупская 1912 оной Пражска конференциин һүүлдэ «Правда» газетын редакцитай, гүрэнэй думын большевигүүдтэй холбоо тогтоожо, нүхэдтээ уулзаха арга Лениндэ олгоо.

Империалистическэ дайнай үедэ, буржуазно-демократическа революциин, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин үедэ Крупская партиин Центральна Комитедэй, Ленинэй даабаринуудые дүүргэдэг байгаа.

Агуухэ Октябриин илаһанай удаа ажалшадые, залуу үетэниие коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхын, шэнэ ёһоной һургуули байгуулхын түлөө Надежда Константиновна ехэ эдэбхитэйгээр тэмсэһэн байна.

Совет засагай тогтоһон түрүүшын үдэрһөө Наркомпросой коллегиин гэшүүн, арадай гэгээрэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн байһан Н. К. Крупская 1929 онһоо СССР-эй Арадай гэгээрэлэй комиссарай орлогшоор таһалгаряагүй хүдэлһэн юм. Тиихэдээ соёл гэгээрэлэй хэрэгтэ Коммунистическэ партиин политикые үндэһэ болгон, культурна революци тухай марксистско-ленинскэ һургаалые бэелүүлээд, совет һургуули байгуулха, хүгжөөхэ хүдэлмэри толгойлжо, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха оролдолго гаргаһан, клуб, библиотекэнүүдые хаа хаанагүй эмхидхүүлһэн байна.

Багшалха эрдэм мэргэжэл хүгжөөхын, ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхын тулада Надежда Константиновна нилээд ехэ юумэ хэһэн байха.

Н. К. Крупская «Арадай гэгээрэл ба демократи» гэжэ зохёол дотороо педагогикын эрдэм ухаанай түүхэһээ гол эшэ баримтануудые абажа тодорхойлно. Надежда Константиновна буржуазна шэнэ педагогикын бодото удхые элирүүлэн, һургуулиин хүдэлмэридэ, мүн империализмын үедэхи педагогикын зохёолнууд соо хархис суртал бодолой ехээр дэлгэрһэнэй шалтагааниие марксистско-ленинскэ үндэһөөр тодорхойлон тайлбарилһан байдаг. Энээнһээ уламжалан, хүмүүжүүлгэ тухай Маркс, Энгельсын һургаалнуудые, илангаяа политехническэ һуралсал тухай, үхибүүдые ажалда дүйтэйгээр болбосоруулха тухай заабаринуудые тайлбариланхай.

«Арадай гэгээрэлэй асуудалнууд», «Совет демократиин болон арадай гэгээрэлэй Соведүүд», «Ажалша политехническэ һургуули ба үйлэдбэриин пропаганда», «Һургуулида ороодүй үхибүүдые хүмүүжүүлгэ», «Пионернүүдтэ бэшэг», «Ургажа ябаһан халаание коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгэ», «Политгэгээрэлэй хүдэлмэри», «Өөрөө эрдэмээ дээшэлүүлхэ тухай» гэхэ мэтэ бусад хэдэн зохёолнуудынь тон ехэ удхашанартай.

Н. К. Крупская СССР-тэхи һургуулиин хэрэгые үндэһөөрнь хубилгалсажа, угаа ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Марксистско-ленинскэ теориие хүтэлбэри болгон, Н. К. Крупская коммунистическэ общество байгуулха хэрэгтэ совет һургуулиин дүүргэхэ үүргэ, эзэлхэ һууриие тодорхойлоо. Теориие практикатай, һургуулиие ажабайдалтай, Коммунистическэ партиин политикатай холбохо гэдэг Ленин багшын һургаалые арадай гэгээрэлдэ нэбтэрүүлһэн юм.

Хүнүүдэй болбосоролые алишье талаһаань дээшэлүүлхэдэ шухала политехническэ һуралсалые дэлгэрүүлхэ зорилготой шэнэ һургуулиие бии болголсохын тула угаа ехээр оролдоһон байгаа. Һургуули бүхэниие МТС, совхоз, колхозуудта даалгажа, тусхай түсэбөөр үйлэдбэриин экскурси эмхидхэхэ, үйлэдбэридэ һурагшадые хүдэлгэхэ хэрэгтэй гэдэг һэн.

Н. К. Крупская үхибүүдэй коммунистическэ хүдэлөөе марксистска ёһоор шэнжэлжэ, тэрэнэй удха болон зорилго тухайда зохёолнууд соогоо бэшэһэн байдаг. Тэрэнь багшанарта, пионервожатануудта мүнөөшье ехэ туһа хүргэдэг байһаар.

Н. К. Крупская педагогикын эрдэмэй доктор болоһон юм. 1931 ондо СССР-эй Науканuудай академиин хүндэтэ гэшүүн боложо һунгагдаа һэн.

Надежда Константиновна партиин ЦК-гэй, ЦКК-гэй, ВЦИК-эй, ЦИК-эй гэшүүн байһан юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ СССР-эй Верховно Соведэй депутат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн боложо һунгагдаа бэлэй. Н. К. Крупская ажалай ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаһан байгаа.

Надежда Константиновна Крупская коммунизм байгуулхын түлөө, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгэй түлөө һүүлшынгээ амисхал хүрэтэр тэмсэһэн байна.

А. ТАПХАЕВ,
педагогикын эрдэмэй кандидат.

Хэжэнгынхид хоккей наадалгаар гурбадахяа чемпион болобо

Хоккейгээр республикынгаа кубок абахын түлөө наадалга аймагуудай суглуулагдамал командануудай хоорондо болоо.

Хахад финальна наадалгада урдань нэгэтэ бэшэ хүсэеэ туршалсаhан бэрхээр наададаг Закаменай, Хэжэнгын команданууд уулзаа. Хэжэнгын аймагай команда hүүлшын хоёр жэл соо кубок барижа байhан байна. Тиигээд закаменайхидтай уулзаhан уулзалгаяа 4:3 тоотойгоор дүүргэжэ, финалда гараха болобо. Закаменай хоккей наадагшад энэ уулзалгада нилээд булюу байhан аад, хүсэеэ зүбөөр элсүүлжэ шадангүй, шүүгдэшоо гээшэ.

Хэжэнгынхидэй добтологшоор наададаг спортсмен Григорий Алсагаев закаменайхидай ворота руу бүмбэгэ гурба дахин сохижо оруулаад, өөрынгөө командада илалта олгоо.

Финальна уулзалгада хэжэнгынхид Байкало-Кударын командатай уулзаба.

Нааданай түрүүшын хахадта хэн хэнэйнгээ талада добтололсон, ямаршье үрэгүйгөөр наадажа байраа, хэжэнгынхид нүгөөдүүлэйнгээ ворота руу түрүүшынгээ бүмбэгэ сохижо оруулба. Удаань хоёрдохи бүмбэгэнь байкалокударынхидай ворота руу алдагдаба. Тиигэжэ хэжэнгынхид нааданай забhарлалга хүрэтэр 2:0 тоотой болоhон байна.

Хоёрдохи хахадта байкалокударынхид добтолго хэжэ оробошье, ямаршье амжалта туйлаагүй.

Хэжэнгын команда энэ хахадта улам эршэ абажа, бэрхээр наадаба. Тиигэжэ финальна наадалгада Хэжэнгын хоккей наадагшад 4:0 тоотойгоор уулзалгаяа дүүргэбэ. Энэ команда удаа дараа гурбадахи жэлээ республикын чемпион боложо, бурядайнгаа кубок абаба.

Н. Николаев.

☆ ☆ ☆

Бато БАЗАРОН

Үбгэн эмгэн хоёр*)

(Үхибүүдэй hонорто, шэнэ сагай онтохон)

Урдань үзэhэн
Ушар нэгые хөөрэhүүб:
Эдир дундаа
Эгээл эндэ hууhан хүм.
Эмниг даага
Эмээллээд, мордоод ябатарни
Гэнтэ булгяад,
Гэдэргээ мушхаад дабшашоо.
Мэгдэhэн бэем
Мэдээн соогоо байбашье,
Эгсэ хойшо
Эмээлhээн шобто hухаршоо.
Габшага бэрхэдээ
Газар тулажа бодоо hэм.
—Байзыт даа,
Байлдаан дайгаа хөөрыт даа.
Хаана, хэнтэй
Халуун тулалдаа хээ hэмта?
—Дайн гээшэ
Дандаа hонин бэшэ юм даа,
Золтой хүнүүд
Золгонгүйгөөр үнгэрхэ бэзэ.
Сэрэгэй hүйдхэл
Сэсэн үүсхэл бэшэ байха,
Хуушан сагай
Хулжама хобдог заншал юм.
—Та өөрөө
Танкда hуужа үзөөгүй гүт?
Тормоз, руль,
Тоhотой шприца мэдэхэгүй гүт?
—Оо, мэдэхэб даа,
Олохон машина hэлгээ хүм.
Манай эндэ
Машинын элбэг болоходо
Автомашинада
Анха түрүүшын шофер hэм
Арбаад жэлдэ
Амар hуудал үзэнгүй,
Аян харгын
Асанууд дээгүүр гүйлгөө hэм.
Халуун гуламтаяа
Харинн дайсанhаа хамгаалhан
Аба Ороной
Агууехэ дайндашье
Артиллериин
Ашаа шэрэдэг ябаа хүм.
Томохон үүргэ
Толгой дээрээ тодуулдаг hэм.
—Бүмбэгэ гү?
Бүрөөhэтэй томо футбол гү?
Үрдижэ гүйгөөд,
Үдьхэлөөд, үдьхэлөөд, туугаа гүт?
—Оо, олиггүй,
Олохон богоhо үдьхэлөө бэзэб...
Нэн түрүүн,
Нэгэтэ, залуу байхадаа
Дүнэн бүхын
Дурэhөө угзаран бариха гээд,
Хонин шулуу
Хобхо үдьхэлөөд, тогтоо hэм.
Халхын голдо
Халдаhан самурайда хашагдаад,
Хабирга hүбэйень
Хамха үдьхэлөөд, хахасаа hэм...
—Үбгэн аба,
Үшөө саашань хэлыт даа.
Харгы аяндаа
Хаанань үлүү халуудаабта?
Али аюулhаа
Айгаад, hүрдөөд гүйгөөбта?
—Оо, Орон соогоо
Огто айжа үзөөгүйби.
Ажал тэмсэл
Алишье талаhаа аюулгүй лэ!
Эгээл энэ
Ээрын модоной промхоздо
Электрохюрөөгөөр
Элдэб модо отолходоо
Халуун хүлhэ
Хайра гамгүй гаргаа hэм.
Үбэл дунда
Үбсүү сэлинхэй ябадаг hэм.
Ойгоор дүүрэн
Олоной мүрысөөн орьёлжо,
Барилга ажалаа
Баян модоор хангадаг hэм.
—Юрэ аяндаа
Юумэнhээ айжа үзөөгүй гүт?
Бэедэ тушаалдаhан
Бэрхэтэй ушарал хараагүй гүт?
—Хаана бэлэй,
Халта мартаад hууна хаб...
Аа, Ангар дээрэ
Аляаhа боргооhон бэрхэтэй hэн.
Барилгын оройдо
Байжа дархалхаа зүрхэсөө hэм.
Бэшэ аюулhаа
Бэеэрээ тунхарижа үзөөгүйб.
Тудаhан ажалдаа
Туршаад, туйлаад үнгэрдэг hэм...
Энэ үедэ
Эмгэн эжы орожо ерээд,
Эхинhээнь хойшо
Эдэнэй hуудал гайхаба:
—Хэдэн саг соо
Хэлбэри түхэлөө хубилгангүй
Хэндэ хэрэгтэй
Хэлсээн зүблөөн болоно хаб?
Эндэ hуужа,
Эдеэлхээ мартаhан үхибүүдтэ
Зарим тэды
Забhар олгожо болохо гү?
Почто ерээд,
Пособи, пенси хубаана ха,
Үбгэн өөрөө
Үүдэндэнь дүтэлхөөр болоо ха[...]
—Оhоо, ошоё тэндэ,
Олон hонинтой ерэхэбди.
Газетэ, журнал
Газар бүриhөө ерээ бэзэ—гээд,
Үбгэн бушуухан
Үхибүү дахуулаад гараа hэн.
Эмгэн гэртээ
Эзэн хэбээрээ эмхилнэ,
Хүбүү бэридээ
Хүнэhэ хоолынь түхеэрнэ.
Хүгшэрөөшье hаа
Хүнгэн сарюун зангаараа
Үндэр наhатай
Үбгэн абые хүндэлнэ.
Ашанар, зээнэр
Алишье тээhээнь айлшалжа,
Эмгэн эжын
Эдеэнэй дээжэдэ хүртэнэ.
Баян нютагай
Байдал дээрэ харахада
Иимэ хүгшэд
Ниитэ зондо хүндэтэй.
Хойто үеын
Хонгор элдин hуудалд[...]
Хоёр бэеынь
Хуби сэдьхэл баяртай.
Жара хүрэжэ
Жаргал эдэлhэн урмандаа
Арбаад хоногоор
Алтан түрээ хүлеэнэ.

(* Түгэсхэл. Эхининь үсэгэлдэрэй номерто.)

Оролдосотой почтальон

Сагаан мори тэргэлhэн, нюдэндөө шэлтэй үбгэниие «Победа» колхоздо үдэр бүхэндэ хаража болохо юм. Энэ Нима үбгэжөөл 70 гаража ябабашье, почтальоноор үшөөл хүдэлмэрилhөөр.

Колхозой гэшүүд үбгэжөөл Нима Базаровые хүндэлжэ, газетэ, журнал асархыень хүлеэжэ байдаг. Нима Базарович колхознигуудай захиhан газетэ, бэшэгүүдые эзэдтэнь саг соонь түргөөр хүргэхые оролдодог юм. Дааhан уялгаяа hайнаар дүүргэдэг дээрэhээ нүхэр Базаров хэлхэ холбооной конторын мүнгэн шанда хэды дахин хүртэhэн байна.

Гадна Базаров үбгэжөөл ажалшадай дунда газетэ, журнал тараалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Ц. Жамсаранов.

Ярууна.

Бурят хэлэн дээрэ кино гараханъ

Залуу уран зохёолшо Николай Дамдиновай бэшэhэн зохёолоор «Ургын hалбаржа байхада» гэжэ кинофильм hаядаа бурят хэлэн дээрэ харуулагдахань. Энэ фильмын гол рольнуудта РСФСР-эй габьяата артист В. Халматов, Бурядай АССР-эй арадай артист Б. Вампилов, РСФСР-эй габьяата артистка М. Степанова гэгшэд наадаhан байна.

Тус фильм бурят хэлэн дээрэ кино харуулха эгээ түрүүшын туршалга болоно.

Н. Гендунова,
РСФСР-эй арадай артистка.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

✦ Шара-Азаргын сельпогой (Закамен) хоёрдохи магазинай наймаалагша Зибзин Доржнева худалдаа наймаанайнгаа хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэжэ шадаhанайнгаа ашаар арад зондо эд бараа худалдаха түсэбөө хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

С. Аюшеев.

✦ Дээдэ-Ториин hургуулиин багша нүхэр Ринчинова (Тори) малшадта ном заана. hаалишан Будажапова, гахайшан Очирова, Дылыкова болон бусад үдэшэлэндоо, мүн амаралтын үдэрнүүдтэ hуралсана.

Д. Ванжилов.

✦ Забайкальска ангай совхозой барилгашадай бригада байрын баhа нэгэ хоёр дабхар гэр барижа дүүргэбэ.

Н. Романов.

✦ Хэжэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой клубта киноустановко тодхогдожо, колхознигууд кино таhалгаряагүй харадаг болоо.

С. Цыбиков.

✦ Ахын аймагай «Коммунизм» колхоздо аймагай колхозуудай түрүү малшадай болон зооветеринарна мэргэжэлтэдэй зүблөөн болоо. Тэндэ сугларагшад тус колхоздо хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлжэ байhан дүй дүршэлтэй танилсаба.

П. Жужаев.

ХИЛЫН СААНАhАА

Советскэ правительственнэ делегаци Делидэ ерэбэ

ДЕЛИ, февралиин 24. (ТАСС). Индиин правительствын уряалаар Советскэ Союзай правительственнэ делегаци гүрэн түрын хэрэгээр мүнөөдэр Делидэ ерэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн А. А. Андреев, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин түрүүлэгшэ Н. А. Мухитдинов, тэрэшэлэн Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр М. И. Кучава, гадаадын оронуудтай экономическа холбоо барисаа байгуулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй гэшүүн А. Г. Шереметьев, СССР-эй МИД-эй Зүүн-Урда Азиин оронуудай таhагые даагша В. И. Лихачев гэгшэдhээ делегаци бүридэнэ.

Индиин Республикын вице-президент Радхакришнан, Индиин Центральна правительствын министрнүүд, бусад тусхай тушаалта хүнүүд, дипломатическа корпусой гэшүүд, олониитын болон хэблэлэй түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн Делидэхи советскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд Индидэхи онсо, бүрин эрхэтэ элшэн сайд П. К. Пономаренко түрүүтэйгээр Советскэ Союзай правительственнэ делегациие Палам гэжэ аэродром дээрэ угтаа.

Франци. Франциин хойто зүгтэ байдаг «Фив-Лилль» компаниин металлургическа заводуудай олон түмэн хүдэлмэришэд февралиин эхэр демонстраци хэ[...] байна. Компаниин заводуудта хүдэлмэри үгэхэ тухай ажалгүй металлургнуу[...] хэhэн эрилтые тэдэнэр дэмжэhэн байгаа. **Зураг дээрэ:** Лилль городой үйлсэну[...] демонстрантнууд гараад ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

„Мароккын ерээдүйдэ аюултай хэрэг[...]

ПАРИЖ, февралиин 24. (ТАСС). Рабатhаа мэдээсэhэнэй ёhоор, Мароккын «Истикляль» партиин орган «Аль-Алам» газетэ үсэгэлдэр статья толилоо. Сахарай Колон-Бешартахи полигон дээрэ Франциин сэрэгүүдэй ракетнэ зэбсэг туршажа үзэхээ байhые энэ статья соогоо га[...]тэ буруушааhан байна. «Марокк[...] ерээдүйдэ аюултай» эдэ турша[...]нуудые болюулхын тулада Мар[...]кын правительство ямаршье хэмж[...] абанагүй гээд тэрэниие газетэ [...]мэлнэ.

СССР-тэ МАКМИЛЛАНАЙ АЙЛШАЛЖА БАЙhАН ТУХАЙ АНГЛИИН, БЕЛЬГИИН ХЭБЛЭЛ ИИГЭЖЭ БЭШЭНЭ

ЛОНДОН, февралиин 24. (ТАСС). Великобританиин премьер-министр Макмилланай, тэрээнтэй суг ябалсаhан хүнүүдэй Советскэ Союзда айлшалжа байhанда Англиин олониитэ ехэ анхарал хандуулна. Энэ аяншалгада, мүн Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй болоhон хөөрэлдөөнүүдтэ Англиин хэблэл, радио, телевидени гол анхарал хандуулна. Англиин делегациие Москвада хани халуунаар угтажа байна гэжэ Лондоной газетэнүүдэй корреспондентнүүдэй бэшэhэн зүйлнүүдые англиинхид ехээр hонирхожо уншана.

Советскэ Союзда Англиин премьерэй айлшалжа байhанда ехэ анхарал хандуулха зуураа, энэ аяншалга англо-советскэ харилсаа hайжаруулгада, уласхоорондын шахардуу шанга байдал hулаaруулгада туhалха бээз гэжэ найдажа байhанаа Англиин олониитэ элишэлэн мэдүүлнэ. Хэдэн лейбористнууд—парламентын гэшүүд С. Суинглер, К. Зиллиакус, Я. Микардо, С. Силвермэн гэгшэдэй бэшэгые «Таймс» гэжэ нүлөө ехэтэй газетэ мүнөөдэр толилоо. Советскэ Союзда Макмилланай айлшалалга урагшатай байха зэргэтэй гэжэ хүсэжэ байhан тухайгаа тэдэнэр элишэлэн мэдүүлhэн байна. Советскэ Союз дай хэхые хүсэнэгүй. Үзэл сурталай талаар гарадаг арсалдаанууд дайн байлдаагаар шиидхэгдэхэ ёhогүй гэжэ тэдэнэр бэшэнэ. Хэрбээ иимэ хараа бодол Макмилланай баримталаад байгаа hаань, Москвада тэрэнэй айлшалалга нилээд туhатай байха гэжэ авторнууд бэшэгэйнгээ түгэсхэлдэ тэмдэглэнэ.

Германиин асуудалые, тэрэшэлэн Берлинэй асуудалые таарууагаар шиидхэхыень Макмилланhаа англиинхид хүлеэнэ гэжэ «Ньюс Кроникл» газетын шэнжэлэгшэ Джеймс Камерон онсолон тэмдэглэнэ.

Англиин айлшадые совет хүнүүдэй ехэ хүндэтэйгөөр угтажа байhан тухай Англиин корреспондентнүүдэй Москваhаа дамжуулhан мэдээсэлнүүд соо тэмдэглэгдэнэ. «Дейли Мейл» газетын тусхай корреспондент Дон Иддон иигэжэ бэшэнэ: Ородуудай ехэ хани халуунаар угтаhанда би баясааб. Ородууд өөрынгөө ороной түүхэ болон ерээдүйгөөр омогорхоно. Тиихэтэй хамта тэдэнэр өөрынгөө түби хоорондын ракетэнүүдые hайрханагүй гэжэ автор бэшэнэ. «Москватай бүри hайнаар танилсаха тудамаа, энэ город тухай, тэрэнэй арад зон тухай баруун оронуудай авторнуудай урда тээнь бэшэhые би зүбшөөхэеэ болиноб» гэжэ Иддон мэдүүлнэ.

БРЮССЕЛЬ, февралиин 23. (ТАСС). Англиин премьер-министр Макмилланай Москва ороhондо Бельгиин хэблэл ехэ анхарал хандуулна.

Макмилланай аяншалгые тайлбарилха зуураа, Бельгиин сенадай түрүүлэгшэ Поль Стрюйе (социально-христианска парти) иигэжэ бэшэнэ: «Советскэ Союзда Макмилланай ошоходо, тэрэниие хани халуунаар угтаhан ушар хэдэ хэдэн асуудалаар хэлсээ туйлахые советскэ хүтэлбэрилэгшэдэй хүсэжэ байhые гэршэлэн харуулна».

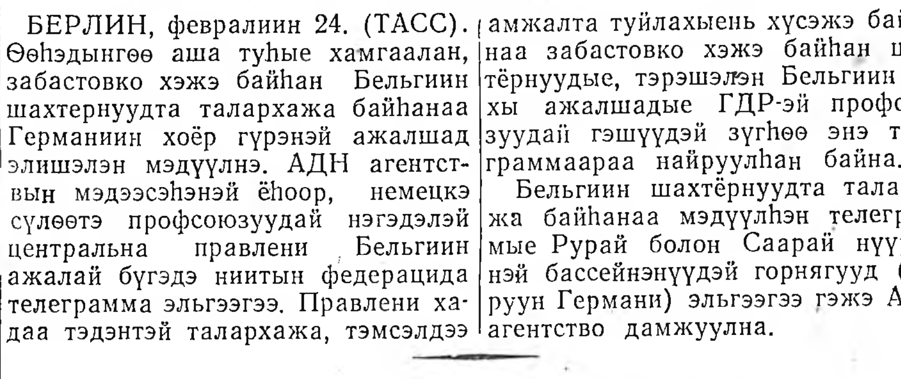
Макмилланай Москва ошоhон тухай мэдээсэлые толилходоо, «Метрополь» газетэ «Хани ёhоной айлшалалга» гэжэ тэрэнээ гаршаглаhан байна. «Советскэ хүтэлбэрилэгшэдтэй Макмилланай уулзалганууд үгээ ойлголсохо хэрэгтэ таарамжатай эрхэ байдал бии болгоно» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Бельгиин забастовко хэжэ байhан шахтёрнуудта ГДР-эй, ФРГ-эй ажалшад талархана

БЕРЛИН, февралиин 24. (ТАСС). Өөhэдынгөө аша туhые хамгаалан, забастовко хэжэ байhан Бельгиин шахтернуудта талархажа байhанаа Германиин хоёр гүрэнэй ажалшад элишэлэн мэдүүлнэ. АДН агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, немецкэ сүлөөтэ профсоюзуудай нэгэдэхэ центральна правлени Бельгиин ажалай бүгэдэ ниитын федерацида телеграмма эльгээгээ. Правлени хадаа тэдэнтэй талархажа, тэмсэлдээ амжалта туйлахыень хүсэжэ байhанаа забастовко хэжэ байhан шахтёрнуудые, тэрэшэлэн Бельгиин бүхы ажалшадые ГДР-эй профсоюзуудай гэшүүдэй зүгhөө энэ телеграммаараа найруулhан байна.

Бельгиин шахтёрнуудта талархажа байhанаа мэдүүлhэн телеграммые Рурай болон Саарай нүүрhэмые бассейнэнүүдэй горнягууд (Баруун Германи) эльгээгээ гэжэ АДН агентство дамжуулна.

ХОЁР ТАЛЫН ХЭЛСЭЭН:

Нэгэ талаhаа— Турци өөрынгөө газар үгэхэ юм...

Нүгөө талаhаа— США ракетэнүүдые үгэхэ болоо.

ТАСС-эй фотохронико.

Советско-венгерскэ хани барисаанай hар[...]

БУДАПЕШТ, февралиин [...] (ТАСС). Венгеро-советскэ хани [...]рисаанай hарада Венгриин аж[...]шад угаа ехээр hонирхоно. Со[...] арадай ажабайдал болон ажал [...]дэлмэри тухай олон тоото хөөр[...]дөөнүүд, лекцинүүд бүхы орон[...] предприятинуудта, тосхонуудта, [...]ралсалай газарнуудта эмхидхэг[...]нэ, мүн литературын уран hай[...]най үдэшэнүүд, совет хүнүүдтэй [...]ни ёhоор уулзалганууд болоно.

Советскэ Союзай долоон жэл[...] түсэб тухай хөөрэлдөөнүүд, сов[...]скэ арадай ажахын туйлаhан а[...]жалтанууд болон саашанхи хүгж[...]тын асари ехэ хараа түсэбүүд [...]хай хөөрэлдөөнүүд илангаяа ех[...] hонирхогдоно.

Ороной кинотеатрнуудта сов[...] фильмнүүдэй фестиваль ехэ амжа[...] татайгаар үнгэржэ байна. Фести[...]лиин эхилhэнhээ хойшонхи түрү[...]шын дүрбэн үдэр соо гансахан Б[...]дапештдэ советскэ шэнэ картин[...]нуудые 350 мянга гаран хүн хар[...]hан байна.

Ородой классическа болон сов[...]скэ уран зохёолой 200 шахуу [...]хёол советскэ номой hайндэртэй [...]шарамдуулагдан, ороной номой [...]газинуудта гаргагдаhан байна. [...] номууд венгер хэлэн дээрэ орш[...]лагданхай.

ОАР-эй Сириин районо[...] газарай реформо эхил[...]

ДАМАСК, февралиин 24. (ТАСС). Үсэгэлдэр Дамаск городой стади[...] соо баярай ёhолол боложо, газар[...] реформо тухай хуулиин ёhоор газ[...] эдлэхэ эрхэ олгоhон документ[...] Сириин түрүүшын бүлэг таряаш[...]та барюулагдаа.

27 тосхондо ажаhуудаг 2.834 [...]ряашадай бүлэ 62 мянган ге[...] газар абаhан байна.

ОАР-эй президент Насер, ФНР[...]гэй президент Тито; ОАР-эй ви[...] президентнүүд Богдади, Хаура[...] ОАР-эй правительствын минис[...]нүүд Мохи эд-Дин, Сабри, Фа[...] ОАР-эй Сириин районой гүйсэ[...]хэ соведэй министрнүүд, тэрэнэй [...]рүүлэгшэ Кахали түрүүтэйгээр, [...]риин урдын президент Куатли [...]лолдо ерэhэн байна.

Газар эдлэхэ эрхэ олгоhон до[...]ментнүүдэй таряашадта барюул[...]даhанай hүүлээр президент На[...] үгэ хэлээ. Газарай реформо ха[...] үлүү газартай байhан хүнүү[...] муугаар хандаха гэhэн зорилго[...]шэ юм, харин мүнөө бии бай[...] тааруугүй ябадалые болюул[...] элдүүрилхэ ёhотой хүнүүдтэнь га[...]рые үгэхэ гэhэн зорилготой [...] президент заагаа. Сириин таряа[...]дые хараада абангүй, өөhэдын[...] дураар газараа хубаажа үгэ[...] Франциин болон Турциин коло[...] заторнуудые Насер шүүмжэ[...] зэмэлhэн байна.

Насер газар абаhантайнь да[...]рамдуулан, таряашадые амар[...]лаад, хүдэлмэридөө амжалта [...]лахыень тэдэндэ хүсөө.

ФНРЮ-гэй президент Тито, [...]рай реформын хэрэгүүдые эрхи[...] министр Хамдун, ОАР-эй С[...] болон Египедэй районууд[...] шадай түлөөлэгшэд тарям[...] хандан амаршалхын үгэнүүд[...]лээ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни—34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—24-74, писем трудящихся 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00973. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 47[...]